

"Брат ми ги праша своите соборци - што бара сестра ми тука. Не знае ли какво време нè чека. Ми рече дека тука ќе биде тешко, гладта и вошките ќе ме изедат, па затоа ќе ме испрати во Скопје да работам. Но, јас не сакав да одам и му реков - каде ти, таму и јас. Тоа се случуваше во јули-август 1946 година", објаснува Ана Мангова.

Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

Революционерноста и борбениот дух сè уште ја одржуваат виталноста на некогашната учесничка во Граѓанската војна во Грција, госпоѓа Ана Мангова. Родена е во далечната 1925 година во село Жупаништа, Егејска Македонија. Потекнува од револуционерно семејство, а од почетокот до крајот на Граѓанската војна била во првите линии на фронтот. "Патешествието" во борбата за слободна демократска Грција, Мангова го почнала со вклучување во младинската организација ЕПОН, која функционираше во рамките на Комунистичката партија на Грција, кога всушност била одговорна за собирање на оружјето.

Во март 1946 година се одржале парламентарните избори на кои победила тогашната фашистичка Влада, а таа и нејзините соборци не гласале и од тогаш почнува нивниот прогон.

"Моето село се дели на Горно и Долно маало. Во однос на собирањето храна и оружје за партизаните на ЕЛАС, бев одговорна за Долно маало. Почнаа да ме гонат и да ме предупредуваат да внимавам да не паднам во рацете на грчката полиција. Се криев од март до јули 1946 година", вели Мангова и се потсетува на неколку случки за тоа како се спасувала од грчката полиција и војска.

"При една обиколка на нашата куќа побегнав сред село и се скрив во надворешната кујна на една куќа. Се облеков во алишта на постара жена, ставив шамија. Домаќините не знаеја кој влезе во куќата, зашто зборуваа со војниците. Еден од нив ја отвори вратата од кујната и ми рече: Девојче, дај ми вода! Им се

обратив на домаќините да му дадат вода на војникот. Но, млад човек се познава по очите, всушност иако бев облечена како баба, тој знаеше дека сум девојче, па затоа ми се обрати со овие зборови, но не знаеше дека всушност јас сум таа која ја бараше. Откако еден човек ни соопшти дека војниците се качиле на камиони и заминале, се појавив во мојата облека. Домаќините се изненадија и ми рекоа дека заради мојата постапка ќе им ја запалат куќата".

КРИЕЊЕ

Мангова објаснува како се криела и спиела по ливидите, планините. Но, луѓето се плашеле, не сакале да ја кријат и

ВО БОРБИТЕ Д РАНЕТА, А ОСТА

"Што добив од војната? Два пати бев ранета, ни го одзедоа и моето и богатството на сопругот. Останав вдовица. И мојот сопруг, поради раните добиени во војната, почина во болницата во Будимпешта. Сама го одгледав нашиот син".

и велеле да се предаде. По петмесечното криење по планините, во јули, во нејзината куќа дошле четворица од партијата.

"Ме однесоа на местото Буката Шестерска, Костурско. Се разболев. Добив температура. Дури третиот ден ми донесоа леб и вода. Со мене немав никаква облека. Тука се сретнав и со брат ми Вангел Манго. Тој беше политички

КАТА ВОЈНА ВО ГРЦИЈА: АНА МАНГОВА

комесар на бригадата, која се бореше против Германците. Брат ми ги праша своите соборци - што бара сестра ми тука. Не знае ли какво време нè чека. Ми рече дека тука ќе биде тешко, гладта и вошките ќе ме изедат, па затоа ќе ме испрати во Скопје, да работам. Но, јас не сакав да одам и му реков - каде ти, таму и јас. Тоа се случуваше во јули-август 1946 година", потенцира Мангова.

Во тој период се формирала македонска бригада која самостојно се борела против фашистите, а од другата страна се бореле Грците.

Во октомври 1946 година од бригадата од Грамос и од бригадата од Вичо се формирала Демократската армија на Грција. Наредбата била ако во неа има двајца од исто семејство тогаш едниот да оди да се бори на Вичо, а другиот на Грамос. Мангова требало да оди на Грамос. Во текот на борбите во периодот од 1947 до јануари 1948 година завршила за десетар и офицерска школа. Оваа школа, како што вели оваа жена-борец, зазела значајно место во борбите и таа не можела да се заврши доколку не се истакнеш во акциите против фашистите.

Мангова објаснува како во тоа време била формирана и привремената Влада на ДАГ, која се борела против фашистичката Влада. Во рамките на ДАГ се формирала и Демократската младина ДЕЛТАМИ, која била пример за тоа како треба да се војува. Тие биле први на фронтот, а таа раководела со еден вод од младината.

ПОХОД

Некогашната партизанка се потсетува и на моментите кога дознала за тоа

"Мајка ми била во чаршијата, односно во поштата за да испрати храна за татко ми кој беше в затвор. Таму здогледала дете кое носело нешто во кутија, а по него оделе луѓе и извикувале - жални Манго. Всушност, во кутијата била главата на брат ми. Мајка ми истрчала и ја побарала неговата глава, но ја истуркале удирајќи ја. Ние никогаш не дознавме каде е останато телото на брат ми".

како бил заклан нејзиниот брат.

"Мајка ми била во чаршијата, односно во поштата за да испрати храна за татко ми кој беше в затвор. Во чаршијата здогледала дете кое носело нешто во кутија, а по него оделе луѓе кои извикувале - жални Манго. Всушност, во кутијата била главата на брат ми. Мајка ми истрчала и посакала да ја добие неговата глава, но тие ја истуркале удирајќи ја. Така, еве ние никогаш и не дознавме каде е останато телото на брат ми. За неговата смрт ме информираа во штабот на ДАГ. Другарите на брат ми напишале писмо кое го адресирале до сестрата на херојот. Кога ме повикаа во Штабот, плачев, но ме караа и ми велеа дека јас сум партизанка и не треба солзи да ронам. Брат ми имаше и девојка, а мојата внука, неговата ќерка, се роди посмртно".

Во текот на борбите младинската бригада се соединила со една друга бригада-баталјон, и заедно требало да одат до Румели за да ги земат невооружените од Грамос.

"Походот траеше четири месеци, а ни дадоа за јадење само едно лепче. Повеќето загинаа, имаше ранети. Кај месноста Еласона, на планината Марбеј и мене ме ранија. Во 1948 година се водеше борба на Грамос. Дојдоа да нè уништат. ДАГ се повлече и на 26 август дојдовме на Вичо. Потоа тргнавме да удриме во Лерин. Три пати одевме за Лерин, вториот пат ме ранија кај месноста Бела Вода. Ме лекуваа во Катланово, во Војводина, во Будимпешта. Бидејќи бев во болница, не учествував во последната битка за Лерин", посочува Мангова.

"Што добив од војната - се прашува таа и одговара - Два пати ранета, одземено и моето и богатството од мојот сопруг. Останав вдовица. И мојот сопруг, поради раните добиени во војната, почина во болницата во Будимпешта. Сама го одгледав нашиот син".

ВА ПАТИ БЕВ НАВ И ВДОВИЦА

Во октомври 1946 година од бригадата од Грамос и од бригадата од Вичо се формирала Демократската армија на Грција. Наредбата била ако во неа има двајца од исто семејство тогаш едниот да оди да се бори на Вичо, а другиот на Грамос. Мангова требало да оди на Грамос. Во текот на борбите во периодот од 1947 до јануари 1948 година завршила за десетар и офицерска школа. Оваа школа, како што вели оваа жена-борец, зазела значајно место во борбите и таа не можела да се заврши доколку не се истакнеш во акциите против фашистите.